

og een laatste handdruk wordt gewisseld, nog éénmaal verzekert men zich van de soliditeit van de hangmat en onder 't oorverdoovend: bakkelé, lé, hé, ha!!! den gewonen dragersroep van de negers, wordt de reis aanvaard.

Ziet ze daar gaan, die kerels! Ziet dien langen sleep van een 40 à 50-tal zwarten (allen beladen met lasten van \pm 30 kilo) daarheen draven, achter elkaar aan, op gelijke afstanden, onvermoeid. 't Is waar, de inboorling is lui, maar als hij wil toont hij wat hij kan!

Waar een blanke, na een dagmarsch van 9 à 10 uren onder de gloeiende Afrikaansche zon, uitgeput door den afmattenden tocht over de steile, kronkelende, smalle, met bazaltgruis overdekte bergpaden neerzinkt, daar gevoelt een neger nog lust tot 't uitvoeren van zijn tam-tam-dans, die dikwijls tot in den morgen duurt, en, moge den blanke op reis dikwijls de gelegenheid ontbreken om den inwendigen mensch naar behooren te voorzien, ongelooflijk is 't hoe zijn zwarte reisgenooten zich frisch en opgewekt blijven gevoelen bij 't gebruik van een weinig gedroogde visch en chikwange — (een soort brood afkomstig van den maniokwortel, die eerst geweekt en daarna gedroogd wordt.

En steeds voort gaat 't. Gelukkig mag de Europeaan zich prijzen die in 't bezit is van eene hangmat. Altijd aan 't hoofd van de karavaan, vergezeld van den headman en van de beste negers, 8 à 10 in getal meestal, die elkaar twee aan twee aflossen, beschut tegen de tropische zon die 's middags ondragelijk wordt, in een dommel gewiegd door de geregelde schommeling van

zijn voertuig hetwelk men, beschikkende over flinke dragers, bijna nooit behoeft te verlaten daar zij, aangespoord door 't vooruitzicht op eene „matabische” (beloening) het mogelijke beproeven om u over de steilste bergen, door de grootste moerassen, de uitgestrektste rietvelden en de dichtste bosschen te dragen — gelukkige bezitter van zoo'n „tipoy” — regelt men den gang van zijne karavaan en gevoelt zich „toewan besar” in vergelijking van den armen landsman, die, nieuweling nog en onbekend met de taal, zeden en gewoonten der negers, bij zijn moeitevollen marsch door een onbekend land,

blootgesteld aan gevaren van verschillenden aard, in dubbele mate den invloed ondervindt van het hoogst ongezonde klimaat van Afrika's Westkust en alle kans heeft om zich, zoo even nog wèl, een oogenblik daarna reeds met zware koorts op zijne primi-

Altijd aan 't hoofd van de karavaan....

tieve legerstede om te wentelen!

De weinige blanken, Hollanders, die als schrijver, de route Matadi—Brazzaville en de zéér enkelen die het traject Brazzaville—Loango kennen, zullen ons begrijpen.

En nòg liever bij dat alles den verzengenden zonnegloed van 110° en meer, nòg liever de risico gelooopen van gebrek aan water, vooral op de eersaangegeven route reeds zoo schaarsch, dan, in den natten moesson, de stortvloed en tornado's (plotseling opkomende orkanen, vergezeld van hevige

donderslagen en verblindend bliksemvuur) die alles wegspoelen, alles wegblazen wat niet wortelvast blijkt te zijn. Daar is geen voortkomen mogelijk over den doorweekten bodem waarin de voet zich verliest, aan geen passage te denken van de bergstroomen die zich donderend een weg banen tusschen een nauwen rotsachtigen gang; daar is 't parool: „wachten!” — wachten, door- nat en ellendig totdat de woede der elementen eenigszins bedaard is om dan, voorzichtig voortschrijdende, behoedzaam de door de zware regens in den drogen bodem ontstane afgronden en grondafschuivingen ontwijkende, den tocht weer te aanvaarden.

Maar niettegenstaande dat alles heeft zulk eene karavaanreis toch ook zijne eigenaardige bekoringen voor hem, die den eenigszins romantischen tint, welke over 't geheel ligt, weet te schatten.

Vraagt het de weinigen, hier voor bedoeld, of 't geen genoeglijke uren zijn wanneer men aan den avond van een vermoeienden dag zich op zijn veldbed kan uitstrekken om zich met zijne reisgenooten bij 't rondgaan van de veldflesch, in afwachting van het goede dat straks te genieten valt in den vorm van een voor 't oogenblik nog op drie steenen te vuur staanden pot met rijst en kip en bananen, gekruid met den onontbeerlijken Portugeeschen wijn — te verlustigen in het schouwspel dat u geboden wordt door de verschillende negers, die, alleen of in groepen om vuren gelegerd zijn of wel, opgewonden door palm- en suikerrietwijn (malaffo en massange), bij 't flikkerend schijnsel der hoog opgaande vlammen een inlandschen dans uitvoeren, begeleid door 't donderend geluid van den tam-tam (soort trom) die onophoudelijk in beweging is, gebeukt als ze wordt door de forsche armen der onvermoeide zwarten.

Vraagt het die enkelen of niet die palm- en bananenbosschen, of niet die negerdorpen, verscholen dikwijls onder tropisch groen, des avonds bij lichte maan en een helderen sterrenhemel, bij de geheimzinnige levende stilte van den tropischen nacht, een phantastischen aanblik opleveren!

Of kunt ge u geheel onttrekken aan den indruk dien ge ontvangt, wanneer het brullend en toch rythmisch zuiver geroep van „bakkelé, lé, hé, ha!!!” of de kreet „massamba jò, jò, jò.... moekwende!!!” u verkondigt dat een negerdorp in 't zicht is, waar ge wellicht gelegenheid hebt om de gastvrijheid van de bewoners te leeren waardeeren en waar ge, vooral in den natten tijd, een dak kunt vinden dat u, beter dan uw zeildoeken tent, beschut voor 't aandringend regenwater. Als een voorwerp van vereering of soms ook van hilariteit (waartoe een neger bij al wat hij vreemd vindt of onverklaarbaar, al zeer gauw geneigd is), zit gij daar neer te midden van dat zwarte volkje, tusschen die honderden van inboorlingen en laat u hunne vroolijke, indringerige verbazing met een welwillenden glimlach welgevallen.

„Madelle ke Soemba Soesoe e mèkie! Mandelle 'n botte! Mandelle ke voeta mingi mingi!” „De blanke dien wij u brengen, heet 't dan, koopt kippen en eieren en betaalt er hoogen prijs voor, verkoopt aan hem, want 't is een goede blanke!” Tien- twintigmaal wordt die kreet herhaald; van alle kanten komt men aanloopen en spoedig rijst dan ook een berg van kippen, bananen,

zoete aardappelen, eieren en andere producten naast u op, die, hoewel uitstekend in hunne soort, nu juist niet te geef zijn, ja, dikwijls slechts door het lokaas van de alleszeggende, oppermachtige „Matabiche” kunnen verkregen worden.

En voort gaat 't weer, als 's morgens om 5 uur de hoofdman uwer karavaan, uw capita, uw eerste bediende, uw gids, uw kok, uw tolk, uw vrouwde, kortom uw alles, u wekt om de onveranderlijke variaties, aan 't lief en leed van eene karavaanreis verbonden, te gemoet te gaan.

En houdt gij, nieuweling, uw hart ook al eens vast en al staat u 't angstzweet ook dikwijls op 't gelaat bij 't overtrekken van zoo menigen stroom vol krokodillen en draaikolken, onder gestadige vrees voor een tornado, en al kunt gij er slechts na inwendig protest en onder vreeze en bevinge toe over gaan om uw persoon en have toe te vertrouwen aan de nog geen 6 meter lange bij $\frac{1}{2}$ meter breede kano (een eenvoudig uitgeholde boomstam), die bij de geringste beweging dreigt om te slaan om u een wissen dood in de kaken te voeren, al dankt ge God ook als ge ook de trotsche, statige Congo op die manier achter u laat, toch zal de herinnering aan de doorgestane ellende niet van duurzamen, altans van overwegenden aard blijven, want daartoe was ze te nauw verbonden met vele lichtzijden, waaronder wel in de eerste plaats medetellen: het tropisch sans-gêne, de gulle gastvrijheid die u ten deel zijn gevallen van den kant van elken blanke die daartoe in de gelegenheid was.

En als gij ten slotte dan ook de plaats uwer bestemming bereikt hebt en, rustig nêergezeten, broederlijk aanstoot met zoo menigen landgenoot, die ééns vriend zal worden, dan denkt ge al licht, of hoop 't ten minste, „eind goed al goed”.

A. R. BERGHEGE.